

**Majandus- ja tööstusministri määruse
„Erialaliitude rahvusvahelistumise edendamise toetus“
eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Eelnõu väljatöötamise strateegiline alus

Euroopa Regionaalarengu Fondist (edaspidi *ERF*) rahastatava toetuse abil viiakse ellu „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“¹ (edaspidi *rakenduskava*) 1. poliitikaeesmärgi „Nutikam Eesti” erieesmärgi „VKEde kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, muu hulgas tootlike investeeringute kaudu“ meetme nr 21.1.3.1 „Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeeringute soodustamine“ sekkumise nr 21.1.3.11 „Ettevõtete rahvusvahelistumise toetamine“ (sealhulgas välisesindajate võrgustiku arendamine, ühisstendidel osalemise toetamine, ekspordialaste kompetentside ja võimekuse arendamine; välisinvesteeringute ja välisspetsialistide kaasamise toetamine) eesmärgi.

Meetme sekkumistega panustatakse Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukavas 2021–2035² (edaspidi *TAIE arengukava 2021–2035*) nimetatud eesmärkide saavutamisse. Meede panustab TAIE arengukava 2021–2035 üldesmärgi „Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele“ ja suuna „Ettevõtluskeskkond“ alaesmärgi „Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadmusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtusega toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeeringuid kõigis Eesti piirkondades“ saavutamisse. Eelnõu panustab ka TAIE arengukava 2021–2035 suuna „Teadussiire“ alaesmärgi „Eesti areng tugineb teaduspõhistele ja innovaatilistele lahendustele“ saavutamisse.

Toetuse andmine erialaliitudele rahvusvahelistumise toetamiseks on oluline samm Eesti ettevõtjate konkurentsivõime parandamiseks ja majanduse teadmusmahuka arengu edendamiseks. Kuigi paljud ettevõtjad tegelevad aktiivselt tootearendusega, jääb sageli puudu ressursist ja teadmistest, et viia uuenduslikud tooted edukalt rahvusvahelisele turule. Just selles etapis tekivad keerulisemad ülesanded: turu nõuete mõistmine, partnerite leidmine ja müügistrateegia väljatöötamine. Toetusega aitame ettevõtjatel ühiselt sektori esindusorganisatsiooni kaudu need takistused ületada, tagades, et Eestis loodud uuenduslikud lahendused jõuaksid suurema lisandväärtusega turgudele ja looksid rahvusvahelist konkurentsieelist.

1.2. Eelnõu õiguslik alus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse³ (ÜSS2021_2027) § 10 lõike 2 alusel.

¹ - [Riigi Tugiteenuste Keskus](#)

² [3. taie arengukava kinnitatud 15.07.2021 0.pdf](#)

³ [RT I, 30.06.2023, 55](#)

Määrusega sätestatakse toetuse taotlemise, määramise, kasutamise ning tagasinõudmise ja -maksamise tingimused, toetuse taotleja ja toetuse saaja õigused ja kohustused ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (edaspidi *rakendusüksus*) õigused ning kohustused.

1.3. Eelnõu ettevalmistajad ja meetme toetuste eelarve

Meetme ERFi vahenditest eraldatav eelarve on 2 000 000 eurot, millele lisandub toetuse saajate omafinantseering. Riiklikku kaasfinantseeringut meetme elluviimiseks pole ette nähtud.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *rakendusasutus*) ettevõtluse osakonna nõunik Anneli Arro (anneli.arro@mkm.ee, 5884 3388), rakendusüksuse ekspordi arenduse juht Andres Kikas (andres.kikas@eis.ee, 5811 0982) ja rakendusüksuse toetuste osakonna valdkonnajuht Riin Roosalu (riin.roosalu@eis.ee, 514 0587). Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (gerly.lootus@mkm.ee). Õiguslikke ettepanekuid tegi rakendusasutuse strateegiasakonna välisvahendite õiguse nõunik Cyrsten Rohumaa (cyrsten.rohumaa@mkm.ee, 5885 1076). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (mari.koik@just.ee).

1.4. Eelnõu sisukokkuvõte

Toetusmeede on olemuselt arenguhüppe programm. Taotlemiseks esitab sektori esindusorganisatsioon läbimõeldud ja selge sektori valdkondliku strateegia, kus on välja toodud põhimõtted ja tegevused, kuhu, kuidas ja miks ekspordi koostöös arendatakse ning milliste tegevuste jaoks toetust vajatakse. Oluline on, et toetatavad tegevused, sektoris juba tehtavad tegevused ning rakendusüksuse pakutavad teenused moodustaksid ühtse terviku ega dubleeriks üksteist. Selline lähenemine kiirendab sektori ekspordi arengut ja tagab suurema eduvõimaluse rahvusvahelisel tasandil.

Oluliseks kriteeriumiks on, et taotleja mõtleks hästi läbi ja kirjeldaks, kuidas toetatava tegevuse toetus koosmõjus muude tegevustega võimaldab prioriteetturgudel ekspordi kasvu tuua. Enim hinnatakse loodavat lisandväärtust, sektori mahtu ning sektori teadus-, arendus- ja innovatsioonivõimekust.

Toetus panustab tulemusvaldkonda TAIE arengukava 2021–2035 ettevõtluskeskkonna programmi meetme 1 “Ettevõtluskeskkonna arendamine, rahvusvahelistumise toetamine ja investeringute soodustamine” tegevusse 1.2 “Ettevõtete konkurentsivõime ja ekspordi edendamine”.

Toetusega panustatakse ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid⁴ (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) (edaspidi *ühissätete määrus*), artiklis 9 sätestatud horisontaalsete põhimõtete edendamisse. Nimetatud horisontaalsete põhimõtete kohaselt peavad toetatavad tegevused olema kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas

⁴ [Publications Office](#)

nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega. Vastav analüüs on seletuskirjale lisatud (lisa 2).

Lähtudes ühissätete määruse artikli 73 punktist 2 ja artikli 74 punktist 1, on toetusskeemi rakendamise kohta koostatud riskide hindamise analüüs (lisa 3).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast peatükist ja 25 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

- 1) Üldsätted
- 2) Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
- 3) Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele
- 4) Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine
- 5) Taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine
- 6) Aruande esitamine
- 7) Toetuse maksmise tingimused
- 8) Toetuse saaja ja rakendusüksuse õigused ning kohustused
- 9) Finantskorrektsioonid ja vaided

1. peatükk

Üldsätted

Eelnõu 1. peatükis kehtestatakse määruse reguleerimisala, riigiabi regulatsioonmääruses kasutatavad terminid, toetuse andmise eesmärk ja oodatavad tulemused. Samuti määratakse rakendusasutus ja -üksus.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, nimetades määruse seose ÜSS2021_2027 eesmärkidega ja panuse nende saavutamisse.

Lõike 2 kohaselt toimub struktuuritoetuste registri veebipõhises keskkonnas (edaspidi *e-toetuse keskkond*⁵) toimub nii toetuse taotlemine kui ka taotlemise ja toetuse kasutamisega seotud teabe- ja andmevahetus. Toetuse saaja esitab e-toetuse keskkonna kaudu tegevuse toimumist tõendavad dokumendid ja aruanded ning enne seda teeb rakendusüksus samas e-keskkonnas kättesaadavaks nii taotlus- kui ka aruandevormid ning juhised.

Lõikes 3 kohaselt ei dubleerita eelnõus Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrust nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“⁶ (edaspidi *ühendmäärus*). Ühendmäärus kohaldub koos määruses sätestatud erisustega. Ühendmääruse tingimused käsitlevad muu hulgas nii toetuse taotlemise protsessi kui ka taotlejale ja taotlusele esitatavaid nõudeid, taotluse menetlemise, rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimusi, samuti taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimusi, kulude abikõlblikkuse, toetuse maksmise ja tagasinõudmise ning teavituse ja aruandluse reegleid ning toetuse saaja kohustusi.

⁵ [e-toetuste keskkond](#)

⁶ [Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused–Riigi Teataja](#)

Eelnõu §-s 2 kohaselt on toetus partneritele antav vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EL) 2023/2831⁷, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) (edaspidi *VTA määrus*), tähenduses.

Kuna projekti tegevustesse kaasatakse partneritena ettevõtjad, saavad nad riigiabi tegevustes osalemise tõttu ning neile projekti raames antav abi tuleb vormistada vähese tähtsusega abina. Taotlejale projekti raames riigiabi (vähese tähtsusega abi) ei anta, kuna taotlejaks olev erialaliit ei ole käsitletav ettevõtjana riigiabi regulatsiooni mõttes, sest ei paku turul kaupu või teenuseid, vaid on loodud oma liikmete huvide kaitsmiseks ning toimib koostöö algataja ja teabe vahendajana.

VTA määrusega kooskõlas antud vähese tähtsusega abi koos kõnesoleva määruse alusel taotletava vähese tähtsusega abiga ei tohi ületada VTA määruse artikli 3 lõikes 2 sätestatud määra, milleks on kehtiva VTA määruse kohaselt 300 000 eurot mis tahes kolme aasta pikkuse ajavahemiku jooksul.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse toetuse eesmärk ja väljundnäitajad.

Toetuse andmise peamine eesmärk on kasvatada Eesti ettevõtjate rahvusvahelist konkurentsivõimet, toetades ettevõtjaid, kellel on selge kasvuambitsioon ja uuendusmeelsus. Toetus aitab otseselt kaasa TAIE arengukava 2021–2035 eesmärgi „Eesti ettevõtluskeskkond soodustab ettevõtlikkust ning teadusmahuka ettevõtluse teket ja kasvu, kõrgema lisandväärtuse toodete ja teenuste loomist ja eksporti ning investeringuid kõigis Eesti piirkondades“ saavutamisele. Toetuse kaudu loodavad võimalused aitavad Eesti ettevõtjatel jõuda suurema lisandväärtusega turgudele, luua uusi teadmisi ja tehnoloogiaid ning tugevdada positsiooni globaalses konkurentsisis.

Toetuse alameesmärgid aitavad kaasa ettevõtjate konkurentsivõime parandamisele mitmel tasandil. Esiteks parandatakse ettevõtjate teadlikkust sektorile olulistest sihtturgudest. See tähendab turgudelt ühiselt toetava sisendi hankimist toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni- ja personaliinnovatsiooniks ning turule sisenemise eelduste loomiseks (analüüsid, turuseire jm). Teiseks suurendatakse Eesti ettevõtjate ja nende uuenduslike lahenduste nähtavust sihtturgudel, luues aluse uutele koostöövõimalustele. See tähendab tegevusi sektori ja ettevõtjate pakutavate lahenduste turul testimiseks (nt sihtgrupi tagasiside hankimine, turuseire konkurentsi vaates, lahenduste turundamine).

Kolmandaks soodustatakse teadus- ja arendustegevuse ning äriarendusliku fookusega partnerlussuhete loomist, pöörates erilist tähelepanu sektoritele olulistele väärtusahelatele, et tugevdada ettevõtjate rolli rahvusvahelistes innovatsioonivõrgustikes.

Toetusmeede on kavandatud nii, et see aitaks oluliselt Eesti majandust struktuurselt tugevdada ja suurendaks ettevõtjate lisandväärtust ning eksporti. Tähelepanu pööratakse tegevustele, mis soodustavad teadmiste ja tehnoloogia ülekandumist ning aitavad ettevõtjatel kohaneda muutuva majanduskeskkonnaga.

Toetuse andmise tulemusena suureneb toetatud ettevõtjate eksporditulu projektis kindlaks määratud sihtturgudel või seotud sihtturgudel aasta pärast projekti lõppu. Seotud sihtturud on

⁷ [Komisjoni määrus \(EL\) 2023/2831, 13. detsember 2023, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes](#)

need turud, mis ei ole taotluses määratud, kuid kus toetatud tegevused mõjutavad ekspordi kasvu.

Toetuse andmine panustab rakenduskava tulemusnäitaja „VKEd, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta“ saavutamisse kaudselt ning projektspetsiifilise tulemusnäitaja „toetatud ettevõtete müügitulu kasv projektis toodud sihtturgudel või seotud sihtturgudel aasta pärast projekti lõppu“ saavutamisse, kuid mõlema näitaja puhul seiratakse meetme mõju tervikuna ning üksikute ettevõtjate tasandil lisandväärtuse kasvu ja ettevõtjate müügitulusid ei eesmärgistata. Kuna toetuse saajaks on ettevõtjate esindusorganistioon koos partneritega, mitte üksikud ettevõtjad, siis on taotlemisel asjakohane teha koondproгноosis, mis võimaldavad projektide mõjusid hinnata, kuid hiljem toetuse saajale tagasinõudeid ei tehta.

Toetus loob eeldused ettevõtjate uuenduslike ja innovaatiliste toodete, teenuste ja tehnoloogiate paremale turustamisele ning uute partnerlussuhete loomisele, mis aitavad sihtturgudel kindlustada ettevõtjate konkurentsivõimet ja suurendada nende osakaalu rahvusvahelises väärtusahelas.

Eelnõuga panustatakse rakenduskava järgmistesse väljundnäitajatesse.

Tabel 1. Rakenduskava väljundnäitajad

Väljundnäitaja	Ühik	Algtase 2023	Sihttase		Andme- allikas	Mõõtmis- sagedus
			2024	2029		
Toetatavad ettevõtjad , sh mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad*	ettevõtjate arv	0	—	130	SFOS, projekti-aruanded	üks kord projekti jooksul
Toetustega toetatavad ettevõtjad	ettevõtjate arv	0	—	130	SFOS, projekti-aruanded	üks kord projekti jooksul

**Peetakse eraldi arvestust mikro-, väike-, keskmise suurusega ning suurettevõtjate arvu üle.*

Väljundnäitajad on kokku lepitud ja Euroopa Komisjonile esitatud poliitikaeesmärgi „Nutikam Eesti” perioodi 2021–2027 näitajate metoodika kirjelduses. Seoses kõnealuse toetuse kujundamisega täiendatakse metoodikat, lisades sekkumisele 21.1.3.11 mõõdik “Toetustega toetatavad ettevõtjad” (koodiga RCO01) sihttasemega 130 aastaks 2029. Nimetatud 130 ühikut täiendavad mõlema väljundmõõdiku juba olemasolevaid sihttasemeid. Kuna prognoosi järgi pole tegemist unikaalsete ettevõtjatega, siis täpsustatakse lõplikku panustamist näitajate metoodikas, eeldatavalt samuti näitajate metoodikas toodud 20% kattuvuse valemi alusel.

Projekti partnerina on lubatud kaasata nii mikro-, väike-, keskmise suurusega kui ka suurettevõtjaid, kuid väljundmõõdikute arvestusse lähevad vaid mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad.

Kuivõrd projekti tegevustesse kaasatakse partneritena ettevõtjad, saavad nad riigiabi (rahalist abi) tegevustes osalemise tõttu ning neile projekti raames antav abi tuleb vormistada vähese tähtsusega abina. Taotlejale projekti raames riigiabi (vähese tähtsusega abi) ei anta, kuna taotlejaks olev erialaliit ei ole käsitletav ettevõtjana riigiabi regulatsiooni mõttes, sest ei paku turul kaupu või teenuseid, vaid on loodud oma liikmete huvide kaitsmiseks ning toimib koostöö algataja ja teabe vahendajana.

Arvestades toetuse kogueelarvet ja toetuse maksimumsummat ning toetatavaid tegevusi, saab rahastada ligikaudu 13 projekti, projekti elluviimisel peab partnerina osalema vähemalt kümme Eestis registreeritud äriühingut ja toetatakse vähemalt 130 ettevõtja rahvusvahelistumist. Toetuse taotlejaks ja toetuse saajaks on ettevõtjaid sektoripõhiselt esindav sihtasutus, mittetulundusühing või äriühing, kuid tegelikud kasusaajad on projekti partnerid, kes on kaasatud projekti tegevustesse.

Eestis tegutseb üle saja erialaliidu. Selle toetuse fookuses on ühendused, mis tegutsevad järgmistes valdkondades:

- 1) IKT (sh elektroonika);
- 2) tervisetehnoloogiad;
- 3) rohetehnoloogiad (sh energia);
- 4) toidu- ja joogisektor;
- 5) puittooted, sh mööbel ja puidukeemia;
- 6) masina- ja metallitööstus (omatooted, tehnoloogiad, insener-tehnilised teenused);
- 7) kaitsetööstuse innovaatilised lahendused;
- 8) merendussektori innovaatilised lahendused (laevaehitus, seadmed, tehnoloogiad, varustus);
- 9) transpordisektori innovaatilised lahendused.

Neisse valdkondadesse kuuluvad Eesti tervisetehnoloogia klaster, rohetehnoloogia klaster, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Puitmajaliit, Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liit, Eesti Masinatööstuse Liit ning Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit. Kahel viimasel on vastavalt 125 ja 135 liiget.

Rakenduskava tulemusnäitaja „VKEd, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta“ saavutamisse panustab toetuse andmine kaudselt.

Toetuse rakendamise järel on kavas hinnata toetuse projektispetsiifilise tulemusnäitaja „toetatud ettevõtete müügitulu kasv projektis toodud sihtturgudel või seotud sihtturgudel aasta pärast projekti lõppu“ saavutamist rakendusüksuse poolt majandusaasta aruannete põhjal, vajaduse korral järelaruande alusel. Kui majandusaasta aruannetes partnerid ei erista müügitulu sihtturgude põhjal, koostatakse järelaruanne vastava infoga hiljemalt 24 kuud pärast projekti lõppu.

Toetuse andmisel lähtutakse Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“⁸ aluspõhimõtetest ning sihist „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“. Aluspõhimõtete hoidmist ja sihi saavutamist tasakaalustatud regionaalset arengut toetaval moel hinnatakse näitajaga „väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 liikmesriigi keskmisest“.

Kõik toetuse saajad, kelle tegevuskoht on väljaspool Harjumaad, panustavad sisemajanduse kogutoodangu kasvu, kuna toetust saavate projektide laiem eesmärk on kõikide erialaliidu liikmesettevõtjate rahvusvahelistumise toetamine. Erialaliitudes on ettevõtjaid kõigist maakondadest ning seetõttu jõuab toetuse mõju eri piirkondadesse.

Projektide elluviimine ei mõjuta negatiivselt soolist võrdõiguslikkust, võrdset kohtlemist ega ligipääsetavust. Toetuse seotus TAIE arengukava 2021–2035 ja fookusvaldkondadega

⁸ [Strateegia "Eesti 2035" | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

tähendab positiivset kaudset mõju näitajate „ressursitootlikkus“ ja „kasvuhoonegaaside netoheide CO₂ ekvivalenttonnides“ saavutamisele (vt täpsemalt lisa 1).

Eelnõu §-s 4 on selgitatud olulisemad eelnõus kasutatavad terminid.

Sihtturg võib olla kas riik või geograafiline piirkond. Näiteks võib taotluses märkida, et tegevused viiakse ellu Kagu-Aasias, Skandinaavias (piirkonnad) või näiteks Tai Kuningriigis, Norras (riigid).

Eelnõu §-s 5 nimetatakse rakendusasutus ja rakendusüksus.

Rakendusasutuse ülesandeid täidab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning rakendusüksuse ülesandeid Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

2. peatükk

Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Peatükis sätestatakse toetatavad ja mittetoetatavad tegevused, abikõlblikud kulud, projekti abikõlblikkuse periood ning toetuse piirmäärad, omafinantseeringu määr ja nendega seotud tingimused.

Eelnõu §-s 6 nähakse ette määrusega toetatavad tegevused. Toetust antakse tegevustele, mis aitavad saavutada eelnõu §-s 3 sätestatud eesmärgi ja tulemused. Toetatavat tegevust või tegevusi võib ellu viia kõige rohkem kolmel sihtturul.

Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille tulemusena ei tekitata olulist kahju keskkonnanäesmärkidele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁹, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artikli 17 tähenduses. Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) raames tehtud „ei kahjusta oluliselt“ analüüs ei tuvastanud, et määrusega hõlmatud sekkumised põhjustaks olulist kahju keskkonnanäesmärkidele, ning tuvastas, et toetatavad tegevused arvestavad ja panustavad kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisse. Seetõttu ei ole vaja kehtestada täiendavaid leevendusmeetmeid.

Määruse alusel toetatavate projektide tegevused peavad arvestama ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid.

Määrust ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk 60–93), artiklis 7 sätestatud juhtudel.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse abikõlbmatud kulud. Kulude abikõlblikkuse osas (sh kulude põhjendatuse) lähtutakse ühendmäärusest.

Abikõlblikud on ühendmääruse § 16 lõike 1 punktides 1 ja 3–5 sätestatud personalikulud. Personalikulud saavad tekkida toetuse saajal või partneril töötajatele töö eest makstava tasu või füüsilisele isikule võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel makstava tasu alusel. Füüsilise isikuga sõlmitud, võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel tekkiva personalikuluna loetakse abikõlblikuks proportsionaalselt

⁹ eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852

projekti heaks kulunud ajaga teenuse või töö eest makstav tasu, mida maksustatakse kui palka, ning sellelt tasult makstav sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks, kui eri teenuste eest makstavad tasud on eraldi.

Lõikes 1 on kirjeldatud abikõlbmatud kulud. Punktis 1 on finants- ja pangakulude all silmas peetud näiteks finantstehingute tasusid ja pangakontode avamise ja haldamisega seotud kulusid. Punktis 4 on turustusvõrgu all silmas peetud süsteeme või kanaleid, mille kaudu tooted või teenused jõuavad tarbijateni. Punktis 5 nimetatud esinduskulud on näiteks kingitused, lilled, meened jms.

Käibemaks on abikõlblik, kui taotleja või partner ei saa seda käibemaksuseaduse alusel tagasi küsida.

Eelnõu §-s 8 kehtestatakse projekti abikõlblikkuse periood.

Projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik, mil projekti tegevused algavad ja lõppevad ning projekti teostamiseks vajalikud kulud tekivad. Projekti abikõlblikkuse periood algab taotluse rakendusüksusele esitamise kuupäeval või taotluse rahuldamise otsuses märgitud kuupäeval ning lõpeb taotluses märgitud ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud kuupäeval, kuid mitte hiljem kui 31. oktoobril 2029.

Taotleja ei tohi projektiga seotud tegevustega alustada ega võtta kohustusi nende tegevuste elluviimiseks enne taotluse esitamist rakendusüksusele, välja arvatud eelbroneeringud, mis on vajalikud taotleja projekti abikõlblikkuse perioodil kavandatud ürituste toimumiseks, näiteks messipinna broneering. Nende kulude puhul märgitakse taotluse esitamisest varasem abikõlblikkuse kuupäev, kuid projekti tegevuste abikõlblikkuse periood (millele on lõikes 4 sätestatud miinimum- ja maksimumpikkus) algab siiski reeglina taotluse esitamisel ning eelbroneeringute kulu tegemise aeg ei ole abikõlblikkuse perioodi algusajaks, vaid tegemist on erandiga, kus üht varasemat, abikõlblikkuse perioodist välja jäävat kulu aktsepteeritakse.

Kui taotleja on teinud lõikes 3 nimetatud eelbroneeringuid ning taotlust ei rahuldata, siis tehtud kulusid ei hüvitata.

Lõikega 4 sätestatakse, et projekti abikõlblikkuse periood kestab 24–36 kuud, mida saab lõike 5 kohaselt mõjuval põhjusel pikendada või lühendada kõige rohkem kuue kuu võrra. Abikõlblikkuse perioodi muutus tuleb kooskõlastada rakendusüksusega.

Projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamise korral peab toetuse saaja projekti tegevused lõpetama hiljemalt 31. oktoobriks 2029.

Projekt loetakse lõppenuks, kui rakendusüksus on toetuse saaja esitatud aruande kinnitanud ja aruande alusel toetuse saajale väljamakse teinud.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse toetuse maksimaalne summa ning toetuse osakaal projekti abikõlblike kulude kogumaksumusest.

Lõike 1 kohaselt on ühe projekti jaoks taotletava toetuse maksimaalne summa 150 000 eurot.

Lõike 2 kohaselt on toetuse osakaal kuni 50% projekti abikõlblikest kuludest, mis tähendab, et taotleja peab vähemalt 50% projekti kuludest tasuma ise. Omafinantseeringu nõue on mõistlik,

et taotleja kaaluks põhjalikult läbi tegevuste vajalikkuse ning toetuse saajal oleks reaalne panus ja huvi saavutada pikaajalisi tulemusi sektori rahvusvahelistumise edendamises.

3. peatükk

Nõuded taotlejale ja taotlusele

Peatükis määratakse kindlaks nõuded taotlejale ja taotlusele.

Eelnõu §-s 10 kehtestatakse nõuded taotlejale ja partnerile.

Lisaks eelnõus sätestatule peavad taotleja ja partner vastama ühendmääruse § 3 nõuetele, näiteks ei tohi neil või esindajal olla kehtivaid karistusi karistusseadustiku teatud paragrahvide alusel.

Lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda ettevõtjaid sektoripõhiselt esindav sihtasutus, mittetulundusühing või äriühing, kes esindab sektoripõhiselt vähemalt kümnet partnerit.

Lõige 2 kehtestab, et taotletavasse projekti peab olema kaasatud vähemalt kümme Eestis registreeritud äriühingut, kes on ka projekti lõppkasusaajad ning kelle vahel jagatakse võrdselt ära vähese tähtsusega abi.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse nõuded taotlusele.

Taotlus peab vastama kõikidele määruse tingimustele, toetuse andmise eesmärkidele ja tulemustele ning olema esitatud ettenähtud korras ja vormil ning taotluses esitatud andmed peavad olema täielikud ja õiged. Toetust saab taotleda vaid §-s 6 sätestatud tegevuste ja §-s 7 sätestatud abikõlblike kulude jaoks. Taotletav toetus peab vastama §-s 9 sätestatud toetuse suurusele ja osakaalule. Projekti tegevused tuleb ellu viia projekti abikõlblikkuse perioodil. Taotleja peab tagama projekti eelarves ette nähtud nõutava omafinantseeringu.

Taotluses tuleb nimetada sihtturg või -turud, kus taotleja tegevusi ellu viia plaanib.

4. peatükk

Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine

Peatükis määratakse kindlaks, kuidas toetust taotletakse.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Toetust taotletakse voorupõhiselt. EIS avaldab oma veebilehel enne taotluste vastuvõtmise alustamist vooru toetuste eelarve ning taotluste vastuvõtmise perioodi.

Peatükis kirjeldatakse, kuidas taotlust menetletakse ning millised on rakendusüksuse elluviidavad tegevused ja nende tähtsused.

Eelnõu § 13 kohaselt viib rakendusüksus läbi taotleja, partneri ja taotluse vastavuskontrolli ning kui avastab puudusi, mida on võimalik kõrvaldada (nt kui partner ei ole Eestis registreeritud äriühing, ei ole seda puudust võimalik kõrvaldada), määrab puuduste kõrvaldamise tähtaja.

Eelnõu §-s 14 kohaselt tehakse mittevastavuse korral taotluse rahuldamata jätmise otsus, taotlust ei hinnata ning sellega menetlus lõpeb.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse projekti valikukriteeriumid ja -metoodikat ning hindamise põhimõtteid.

Rakendusüksus võib hindamiseks kaasata ka eksperte, näiteks juhul kui projekti valdkond on komisjoni jaoks liiga spetsiifiline. Ekspertid peavad vastama ÜSS2021_2027 § 11 lõikes 2 sätestatud nõuetele. Kõik taotluste hindamisse kaasatud isikud peavad olema erapooletud ning hoidma hindamisel saadud teavet konfidentsiaalsena, mille tagamise regulatsioon sisaldub lõikes 2.

Nõuetele vastavaks tunnistatud taotlusi hindab komisjon valikukriteeriumide alusel, mis on kooskõlas ühendmääruse §-ga 7 ja mille osakaalud koondhindest on järgmised:

Valikukriteerium	Osakaal koondhindest	Hinnatakse:
1. Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele	35%	<p>Kas projekt on kooskõlas TAIE arengukava 2021–2035 jt valdkondlike arengukavadega?</p> <p>Kas projekt panustab kasvuambitsiooniga ja uuendusmeelsete Eesti ettevõtjate rahvusvahelisse konkurentsivõimesse?</p> <p>Kas ettevõtjate teadlikkus sektorile olulise kasvupotentsiaaliga sihtturgudest kasvab?</p> <p>Kas sihtturgude teadlikkus Eesti ettevõtjate uuenduslikest toodetest, teenustest ja tehnoloogiatest kasvab?</p> <p>Kas projektil on potentsiaal soodustada ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse ning äriarendusliku fookusega partnerlussuhete loomist ja arendamist, keskendudes sektorile olulistele väärtusahelatele?</p> <p>Kas projekti partnerite ekspordi müügitulud kasvavad?</p>
2. Projekti põhjendatus	20%	<p>Kas projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud (on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus) ning seotud sektori strateegiaga?</p> <p>Kas sektori rahvusvahelise konkurentsivõime kasvu panustav strateegia on selge ning tagatud on tegevussuundade ja eesmärkide kvaliteet?</p> <p>Kas projekti tegevuskava on arusaadav, sidus projektiväliselt tehtud või tehtavate tegevustega ja mõjus ning ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgi ning planeeritud väljundeid ja tulemusi parimal moel?</p>

		Kas sihtturu või -turgude valik ja hulk on asjakohane ning selgelt põhjendatud? Kas projekti ajakava on realistlik ja asjakohane?
3. Projekti kuluefektiivsus	20%	Kas projektis kavandatud tegevused on kuluefektiivsed planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks? Kas planeeritud eelarve on realistlik ja mõistlik, st on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud?
4. Toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia	15%	Kas projekti meeskond on komplekteeritud/määratud, optimaalse suurusega ja võimeline projekti ellu viima? Kas projekti kaasatud partnerite profiil, roll ning eesmärgid on selged ja loogilised? Kas projekti taotleja/partnerid on motiveeritud ja võimelised projekti omafinantseeringut katma? Kas taotleja/partnerid on võimelised vajaduse korral katma abikõlbmatuid kulusid?
5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrategia aluspõhimõtete ja sihtidega	10%	Kas projekt panustab § 4 lõikes 7 nimetatud „Eesti 2035“ näitaja „Väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 liikmesriigi keskmisest“ saavutamisse? Kas vähemalt 40% projektis osalevatest ettevõtjatest on väljastpoolt Harjumaad?

Taotlusi hinnatakse rakendusüksuse koostatud ja kinnitatud hindamismetoodika alusel. Valikumetoodika koostamisel lähtub rakendusüksus valikukriteeriumidest ja kooskõlastab hindamismetoodika enne kinnitamist mitteametlikult vastavalt ühendmääruse § 48 lõikele 1 korraldusasutuse ning rakendusasutusega, kes nõustab riigi pikaajalises arengustrategias kinnitatud strateegilistesse sihtidesse ja aluspõhimõtetesse panustamist vastavalt oma vastutusvaldkonnale. Hindamismetoodika avalikustatakse rakendusüksuse ja korraldusasutuse veebilehtedel.

Eelnõu §-s 16 sätestatakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Taotlused reastatakse paremusjärjestustes pingeritta. Rahuldatakse määruuses sätestatud minimaalse hinde saanud taotlused vastavalt pingereale kuni toetuste eelarve ammendumiseni.

Eelnõu §-s 17 kirjeldatakse, millistel juhtudel ja tingimustel võib taotluse osaliselt rahuldada.

Taotlus rahuldatakse osaliselt taotleja nõusolekul, sest see eeldab teatud tegevuste väljajätmist ja/või taotletud toetuse vähendamist. Kui taotleja ei nõustu, jäetakse taotlus rahuldamata.

5. peatükk

Taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine

Peatükis sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimused ja kord.

Eelnõu §-s 18 määratakse kindlaks taotluse rahuldamise otsuse muutmise tingimused ja kord.

Rakendusüksus hindab taotleja esitatud muutmistaotluse asjakohasust ja vajalikkust ning võib rakendusüksus muutmistaotluse rahuldamisest ka keelduda, kui see ei ole asjakohane või vajalik või kui soovitatav muudatus ei aita kaasa oodatavate tulemuste saavutamisele või tingib selle, et projekti tegevusi ei lõpetata abikõlblikkuse perioodil.

Kui taotluse rahuldamise otsust muudetakse tagasiulatuvalt, peab see olema kooskõlas riigiabiireeglitega.

Eelnõu §-s 19 kirjeldatakse asjaolusid, mille puhul rakendusüksus tunnistab taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks. Sellisel juhul tuleb toetus tagasi maksta.

6. peatükk

Aruande esitamine

Määruse 7. peatükis nähakse ette, kuidas toimub toetuse kasutamisega seotud aruande esitamine.

Eelnõu §-s 20 sätestab aruandlust puudutavad toimingud ning nõuded. Lõige 1 näeb ette, et toetuse saaja esitab projekti vahe- ja lõpparuanded rakendusüksusele e-toetuse keskkonna kaudu hiljemalt toetuse rahuldamise otsuses sätestatud tähtaja jooksul.

Lõikega 2 sätestatakse, et projekti vahearuandeid esitab toetuse saaja projekti abikõlblikkuse perioodil kaks korda 12 kalendrikuu jooksul ning lõikega 4 sätestatakse, et projekti lõpparuande esitab toetuse saaja kahe kuu jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest arvates.

Kooskõlas lõigetega 5 ja 6 kehtestab rakendusüksus projekti vahe- ja lõpparuande vormid ning seal nõutava teabe loetelu. Toetuse saajale tehakse need kättesaadavaks e-toetuse keskkonnas.

Lõike 7 alusel kinnitab rakendusüksus projekti aruande või lükkab selle tagasi 20 tööpäeva jooksul selle saamisest arvates juhul, kui aruanne ei vasta kõnesolevas määruses sätestatud nõuetele.

Lõige 8 sätestab aruande täiendamata jätmise korral toetuse maksmata jätmise.

Lõikes 9 seatakse tingimuslikult järelaruande nõue juhuks, kui rakendusüksusel ei ole võimalik majandusaasta aruannete põhjal infot koondada.

7. peatükk

Toetuse maksmise tingimused

Eelnõu §-s 21 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Ühendmääruse § 18 alusel kasutatakse lihtsustatud kulude kasutamise põhimõtteid. Määruse lõike 1 kohaselt makstakse toetus välja ühendmääruse § 28 lõike 4 või 5 alusel ühtse määraga lihtsustatud kulude alusel. Taotleja peab taotluses ära märkima, kumba pakutud kahest kulude lihtsustamise variandist ta soovib kasutada. Valitud kulude lihtsustamise viisi ei ole võimalik projekti kestel muuta. Kulud, millelt ühtset määra arvestatakse, esitatakse ja hüvitatakse tegelike kulude alusel.

Ühendmääruse § 28 lõike 4 kohaselt saavad olla **projekti ülejäänud abikõlblikud kulud 40%** arvestatuna projekti **otsestest personalikuludest** ehk abikõlblikud otsesed personalikulud + **ülejäänud abikõlblikud kulud** (40% arvestatuna otsestest abikõlblikest personalikuludest) = projekti abikõlblikud kulud kokku. Otsesed personalikulud hüvitatakse tegelike kulude alusel.

Ühendmääruse § 28 lõike 5 kohaselt saavad olla **otsesed personalikulud 20%** arvestatuna projekti otsestest kuludest (ilma otseste personalikuludeta) ehk abikõlblikud otsesed kulud (ilma otseste personalikuludeta) + **otsesed personalikulud** (20% arvestatuna otsestest abikõlblikest kuludest) = projekti abikõlblikud kulud kokku. Projekti otsesed kulud ei või sisaldada ehitustööde riigihankelepinguid ega asjade või teenuste riigihankelepinguid, mille maksumus ületab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL artiklis 2 või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artiklis 15 kindlaks määratud piirmäärasid. Projekti otsesed kulud (ilma personalikuludeta) hüvitatakse tegelike kulude alusel.

Lihtsustatud kulude alusel hüvitatavaid kulusid **ei kontrollita**, ei auditeerita selle kuluga seotud **tegelike kulutuste suurust ja tasumist**, samuti ei pea toetuse saaja raamatupidamises neid eristama. Kontrollitakse tegevuse toimumist ja tulemuste saavutamist.

8. peatükk

Toetuse saaja ja rakendusüksuse õigused ja kohustused

Peatükis kirjeldatakse toetuse saaja õigusi ja kohustusi ning rakendusüksuse õigusi ja kohustusi.

Eelnõu §-s 22 kehtestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused. Lisaks määruses sätestatule peab toetuse saaja täitma ühendmääruse §-des 10 ja 11 toetuse saajale seatud kohustusi.

Eelnõu §-s 23 sätestatakse rakendusüksuse õigused ja kohustused. Rakendusüksusel on lõike 2 kohaselt ka hulk mitmesuguseid kohustusi. Näiteks on ta kohustatud koostama asjakohased juhendid, vormid, töökorrad ja tegema need taotlejale ja toetuse saajale kättesaadavaks; avaldama avalikku infot toetuse kasutamise kohta ning kaitsma taotlejate ja toetuse saajate konfidentsiaalset infot; kontrollima projektide elluviimist ja seirama pidevalt toetuse rahalisi jääke; koguma ja esitama rakendusasutusele ülevaateid toetusmeetme rakendamise seisust ning osalema mõjuanalüüsi tegemisel; menetlema toetuse kasutamise aruandeid, sealhulgas läbi vaatama toetuse saaja koostatud projektiaruanded. Samuti peab rakendusüksus kandma info vähese tähtsusega abi andmise kohta riigiabi registrisse ja säilitama riigiabi andmisega seotud andmed kümme aastat alates viimasest taotluse rahuldamise otsusest.

9. peatükk

Finantskorrektsioonid ja vaided

Peatükis sätestatakse finantskorrektsioonide tegemise alused.

Eelnõu § 24 kohaselt tehakse finantskorrektsiooni otsus ja tagastatakse toetus vastavalt ÜSS2021_2027 §-dele 28–30 ja ühendmääruse §-dele 34–38.

Toetust taotledes nõustub taotleja toetuse eraldamise tingimustega, sealhulgas kohustusega maksta toetus tagasi, kui toetust on saadud abikõlbmatu kulu katteks või esineb toetuse tagasinõudmise muu alus. Toetuse tagasinõudmise otsus on haldusmenetluse seaduse tähenduses haldusakt.

Toetuse tagasinõudmise otsus tehakse ühendmäärusele vastavalt kaalutusõiguse alusel, kui toetuse saaja on rikkunud oma kohustust toetuse saajana või jätnud täitmata nõude, mis on mõjutanud või võib mõjutada kulude abikõlblikkust. Siin peetakse silmas olukorda, kus toetuse saaja ei järgi menetluskorda või ei täida kohustust või nõuet ning täitmata jätmisega kaasneva kahju suurust võlaõigusseaduse tähenduses ei ole võimalik üheselt tuvastada. Näiteks on kahjustatud raha säästliku kasutamise põhimõtet.

Toetuse tagasinõudmise alus võib olla ka toetuse saaja suhtes algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlus. Kui toetuse saaja suhtes on algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlus, ei anna see fakt üksi veel iseenesest alust teha otsust toetus tagasi nõuda, kuid ajendab rakendusüksust hindama, kas toetatav käimasoleva projekti tegevus jääb sealjuures pooleli, kas see mõjutab projekti elluviimiseks vajalikku finantssuutlikkust (sh vajalikku haldus- ja toimumissuutlikkust) või kas projekt viiakse lõpuni ja eesmärgid saavutatakse.

Toetus tuleb tagastada 60 kalendripäeva jooksul, ebaseadusliku ja väärkasutatud riigiabi tagasinõudmisel nelja kuu jooksul toetuse tagasinõudmise otsuse kehtima hakkamise päevast arvates. Toetuse tagasinõudmise otsus kui haldusakt hakkab haldusmenetluse seaduse (HMS) § 61 lõike 1 järgi kehtima alates selle teatavaks tegemisest või kättetoimetamisest koostoimes HMS § 62 lõike 2 punktiga 2, mille kohaselt tuleb haldusakt teha menetlusosalisele kättetoimetamisega teatavaks, kui varasem haldusakt tunnistatakse kehtetuks või seda muudetakse. Dokument või teade dokumendi kättesaadavaks tegemise kohta on HMS § 27 lõike 2 punktide 3 ja 4 kohaselt kätte toimetatud, kui see on edastatud äriühingu äriregistrisse kantud elektronposti aadressile või avalik-õigusliku juriidilise isiku äriregistrisse kantud või nimetatud isiku avaldatud elektronposti aadressile.

Kui toetuse tagasinõudmise otsuse sisuks on kogu toetus tühistada, tunnistatakse toetuse tagasinõudmise otsus kehtetuks. Seda ka seetõttu, et kui määratud toetust toetuse tagasinõudmise otsuse tõttu kasutada ei saa, lõpevad taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamisel ka toetuse saaja muud kohustused, näiteks kohustus viia toetatavad tegevused lõpuni.

Enne toetuse tagasinõudmise otsuse tegemist tuleb anda toetuse saajale võimalus asjaolusid selgitada ehk tuleb ta ära kuulata. Nii ärakuulamise käigus kui ka kümne tööpäeva jooksul alates toetuse tagasinõudmise otsuse tegemisest võib toetuse saaja esitada taotluse tagasimakse ajatamiseks.

Eelnõu § 23 lõikega 2 kehtestatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemise kord olukorras, kus vähese tähtsusega abi on antud ebaseaduslikult, toetuse saaja on abi väärkasutanud või abi on ühisturuga kokkusobimatu. Nõukogu määruse (EL) 2915/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (kodifitseeritud tekst, ELT L 248/9, 24.09.2015) artikli 17 lõike 1 kohaselt on komisjonil õigus abi tagasi nõuda kümne aasta jooksul.

Eelnõu § 25 sätestab vaide esitamise ja menetlemise korra.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu aluseks on ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Eelnõu on kooskõlas järgmiste ÜSS2021_2027 aluseks olevate Euroopa Liidu määrustega:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706, parandatud ELT L 450, 16.12.2021, lk 160 ja ELT L 241, 19.09.2022, lk 16);
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk 60–93, parandatud ELT L 13, 20.01.2022, lk 74).

Eelnõu vastab komisjoni määrusele (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes.

4. Määruse mõjud

Määrusel on positiivne mõju Eesti majandusele

Arvestades Eesti siseturu väiksust, on eksport majanduse jaoks väga oluline. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatel on üldjuhul raske iseseisvalt uutele turgudele siseneda ja uusi partnereid leida. Seetõttu on oluline toetada ühiseid algatusi ja tegevusi rahvusvahelistumise edendamisel. Kaasates projekti ka suurettevõtjad, luuakse tugevam süsteem, mis toetab VKE-de kasvu ja konkurentsivõimet. Suurettevõtjad võivad aidata VKE-del jõuda rahvusvahelistele turgudele, pakkudes neile uusi koostöövõimalusi, teadmisi ja ressursse. Sellel on otsene mõju nii projektis osalevatele VKE-dele kui ka neile, kes on suurettevõtjate tarneahelas, aidates kaasa kogu sektori arengule ja majanduse ekspordivõime kasvule.

Eesti ekspordistruktuuri suur kontsentreeritus piirkondlikele turgudele, kus näiteks Soome ja Rootsi moodustavad koos 26% kaupade ekspordist, muudab riigi majanduse haavatavaks piirkondlike kriiside suhtes. Ühised algatused rahvusvahelistumisel aitavad mitmekesistada eksporditurge, vähendades majandusriske ja avades võimalusi minna uutele sihtturgudele väljaspool traditsioonilist regiooni.

Globaalsed trendid, nagu rohe- ja digitehnoloogiate arendamine ning tervishoiusektori innovatsioon, nõuavad kohanemist ja kiirendatud koostööd, mida erialaliidud saavad tõhusalt koordineerida. Eesti ettevõtjad vajavad tuge, et vastata uutele nõudmistele ja pakkuda suurema lisandväärtusega tooteid ja teenuseid.

Väike turumaht ja ressursinappus tähendavad, et Eesti ettevõtjad peavad keskenduma väärtusahela kõrgemale tasemele, pakkudes suurema lisandväärtusega tooteid ja teenuseid. Mitmes valdkonnas (näiteks puidutööstuses) on Eestil suur mahajäämus võrreldes naaberriikide väärtusloome tasemega. Ühised rahvusvahelistumise algatused annavad ettevõtjatele ligipääsu teadus- ja arendustegevusele, teadmiste jagamisele ja rahvusvahelistele kontaktvõrgustikele.

Teenuste osakaalu kasv Eesti ekspordis, eriti IT- ja digitaalsete lahenduste valdkonnas, on näidanud suurt potentsiaali. Samal ajal nõuab see sektor tihedat rahvusvahelist koostööd ja turundust, mida saab edukalt edendada erialaliitude kaudu, panustades ühiselt rahvusvahelisse nähtavusse ja konkurentsivõime suurendamisse.

Kokkuvõttes on erialaliidud keskseks jõuks, mis suudavad koondada sektorite jõupingutused, tugevdada koostööd ning võimaldada Eesti ettevõtjatel kiiresti ja tõhusalt kohaneda muutuvate majandustingimustega. Ühistegevuste toetamine on strateegiline investering, mis aitab Eesti ekspordil püsida konkurentsivõimelisena ja avada uusi turuvõimalusi globaalsel areenil.

Kuna toetust saab kuni poole ulatuses projekti mahust, siis ettevõtjad peavad ise lisama vähemalt 2 miljonit eurot.

Rahvusvaheliste uuringute^{10, 11, 12, 13} põhjal on messidel jmt rahvusvahelistumise tegevustel positiivne mõju ettevõtjatel võrgustiku tekkimisele, uute teadmiste omandamisele, innovatsioonile, kasvule jne. Samas on ka uuringutulemusi, mille järgi näiteks mõju müügile ei ole selge. Kuna eri uuringud käsitlevad eri riike ja tegevusvaldkondi, siis ei ole nende tulemused otseselt kõnealusele juhtumile üle kantavad. Meetmega sarnaseid tegevusi on Eestis tehtud ka varem, klastrite toetamise meetmes. Sellele kogemusele tuginedes võib rõhutada, et ettevõtjad hindasid selliseid tegevusi ja nende toetamist positiivselt.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõuga kavandatava Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest eraldatava toetuse eelarve on 2 000 000 eurot. Vahendid eraldatakse toetusele ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 10.02.2023. a käskkirjaga nr 26 „Toetuse andmise tingimused ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse kasvatamiseks“ kinnitatud toetuse eelarve vähendamise kaudu, täpsemalt sekkumise 21.1.3.11 „Ettevõtjate rahvusvahelistumise toetamine“ (sealhulgas välisesindajate võrgustiku arendamine, ühisstendidel osalemise toetamine, ekspordialaste kompetentside ja võimekuse arendamine; välisinvesteeringute ja välisspetsialistide kaasamise toetamine) arvelt. Seeläbi väheneb mõnevõrra (u 0,28 mln võrra) sekkumise riikliku kaasfinantseeringu vajadus ning kasvab (u 1,9 mln võrra) omafinantseeringu maht. Teisisõnu vähendatakse käskkirjaliste tegevuste eelarvemahtu, suunates osa vahendeid turule avatud taotlemise kaudu.

Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad. Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele lisakulusid. Määruse rakendamiseks vajalikud tegevused viib ellu rakendusüksus. Toetuse rakendamisega seotud kulud kaetakse tehnilise abi vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

¹⁰ [Role of international trade shows in small firm internationalization: A network perspective](#)

¹¹ [Trade Shows and SME Internationalisation: Networking for Performance | Management International Review](#)

¹² [Are trade fairs relevant for local innovation knowledge networks? Evidence from Shanghai equipment manufacturing. - EBSCO](#)

¹³ [Trade Fairs, Trade Shows, and Exhibitions: A Literature Review: An Abstract | Request PDF](#)

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile, perioodi 2021–2027 seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile ning arvamuse avaldamiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele, TAIE juhtkomisjonile ja erialaliitudele.

Lisad:

Lisa 1. Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vaheliste seoste analüüs.

Lisa 2. Põhiõiguste harta ja PIK.

Lisa 3. TAT riskihindamise tabel.

Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vaheliste seoste analüüs

„Eesti 2035“ siht	Horisontaalsed põhimõtted
Eesti majandus on uuendusmeelne ja teaduspõhine	Võrdsed võimalused (sh diskrimineerimise vältimine)
	<p>Ühiskonna eri gruppidesse kuuluvatele inimestele tagatakse võrdsed võimalused meetme tegevustes osalemiseks.</p> <p>Meetmest toetatud projektid võivad panustada ka eri ühiskonnagruppide võimalustesse osaleda tööelus ja elukestvas õppes ning tegeleda ettevõtlusega, juhul kui projektide sisuks on uute tehnoloogiate, teenuste ja toodete väljatöötamine, mis selliseid võimalusi pakuvad.</p>
	Meetmel on kaudne seos võrdsete võimaluste edendamisega.
	Sooline võrdõiguslikkus
	<p>Meetmel on kaudne seos soolise võrdõiguslikkuse edendamisega teadus- ja arendustegevuse valdkonna tööhõives. Teadus- ja arendustegevuse valdkonnas töötab ettevõtlussektoris naisi vähem kui mehi, samuti on valdkonnas sooline palgalõhe meeste kasuks. Projektid saavad panustada valdkonnas soolise tasakaalu suurendamisse, pöörates eraldi tähelepanu sobivate naiskandidaatide leidmisele ja palgates võrdsete kandidaatide puhul alaesindatud soost kandidaadi.</p>
	Ligipääsetavus
	<p>Meetmes tuleb tagada erivajadusega (näiteks kuulmis-, nägemis- või liikumispuue) inimestele füüsiline ja virtuaalne ligipääs kogu meetme tegevusele. Sellest tulenevalt peab nii meetmega seotud tegevuste info ja kommunikatsioon kui ka tegevuste rakendamine võtma arvesse ligipääsetavuse nõudeid ning tagama selle alates tegevuse ettevalmistamisest kuni selle lõpuni, et kõikidel inimestel oleks meetme tegevustes osalemiseks võrdsed võimalused. Projekti käigus loodud tehnoloogiate puhul järgitakse universaalsisaini põhimõtteid seal, kus see on asjakohane.</p>
	Regionaalne tasakaalustatus
	<p>Valdkonna peamised probleemid on suured piirkondadevahelised erinevused ettevõtjate konkurentsivõimes ning oskustega tööjõu ja kapitali kättesaadavus.</p> <p>Vaatamata suurtele piirkondlike erinevustele on toetusega tehtavate tegevuste järele vajadus üle Eesti, kuna Eesti loodav lisandväärtus jääb endiselt alla Euroopa Liidu keskmisele. Kuna erialaliitusesse kuuluvad ettevõtjad tegutsevad üle Eesti, siis ulatub toetuse mõju igasse maakonda. Üle-eestiliste teenuste pakkumise kaudu tekitatakse ülekandefekti võimalus, kus juba tegevustes osalenud ettevõtjad inspireerivad teisi ettevõtjaid osalema. Seda edendatakse kommunikatiivsete alategevuste kaudu.</p>

Panus „Eesti 2035“ näitajasse: väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest.

Keskkond/kliima

Meetmel on positiivne mõju kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele. Meetme raames toetatakse projekte, mis vastavad nutika spetsialiseerumise fookusvaldkondade eesmärkidele. Neljast fookusvaldkonnast kolm panustavad kas otseselt või kaudselt kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisse.

Nutikate ja kestlike energialahenduste fookusvaldkonna üldised eesmärgid on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse toel toota Eestis energiat kliimanetraalselt, muuta Eesti energiakasutus tõhusamaks ja ressursisäästlikumaks ning panustada energia varustuskindluse tagamisse. Eesmärkide saavutamiseks on plaanis toetada projekte, mis arendavad olemasolevaid või uusi energiatootmistehnoloogiaid ning vajalikke komponente, näiteks tuule- või bioenergeetika valdkonnas. Toetatakse salvestustehnoloogiate ja komponentide ning digiteeritud energiasüsteemide arendamist. Lisaks toetatakse lahendusi, mis aitavad energiat säästa, näiteks energiasäästlike hoonete ehitustehnoloogiliste lahenduste loomine, nutikate ja säästlike transpordi- ja liikuvuslahenduste loomine, elektroonikakomponentide ja -süsteemide optimeerimine.

Kohalike ressursside väärindamise fookusvaldkonna eesmärk on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse toel väärindada kohalikke varusid kestlikult, elurikkusega arvestavalt ja suure ressursitootlikkusega, keskendudes nii esmasele kui ka sekundaarsele toormele ning võimendades bio- ja ringmajandust. Kohalike ressursside väärindamine aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet, mis kuluks toote transpordile. Samuti aitab fookusvaldkond kaasa ressursisäästlikkusele, kuna fookuses on tehnoloogiate ja toodete arendamine, kus kasutakse maksimaalselt ära toore ning tootmises tekkivad jäätmed. Samuti on olulisel kohal selliste tehnoloogiate arendamine, mis aitavad tekkinud jäätmeid keskkonnasõbralikult ja ohutult käsitleda ning kasutada kõrvalsaadusi ja jääke teisese toormena. Toetatakse ka keskkonnasõbralike toodete ja materjalide tootmist, näiteks biopõhiste materjalide tootmist.

Digilahendused. Fookusvaldkonna üldine eesmärk on teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse toel luua, pakkuda ja kasutada digilahendusi igas valdkonnas, kasutada andmemajandust uute äri võimaluste loomiseks ning kindlustada turvaline küberruum. Kõnealuses fookusvaldkonnas toetatakse ka projekte ja tegevusi, mis loovad uusi lahendusi ja tehnoloogiaid energeetikas, ehituses ja transpordis ning mille eesmärk on parendada elukeskkonda, vähendada ressursikasutust ning täita Euroopa kliimaeesmärke. Sellisteks digilahendusteks võivad olla näiteks intelligentne transpordisüsteem (optimeerimine, ressursside parem kasutamine), intelligentne tänavavalgustus, robotite kasutamine ja automatiseerimine, arukad energiavõrgud.

	<p>Üldjuhul on uued tooted ja tehnoloogiad ressursisäästlikumad ja keskkonnasõbralikumad, põhjustavad vähem kasvuhoonegaaside heidet ja jäätmeid ning kasutavad tootmisel tekkivaid jäätmeid.</p> <p>Kaudne panus „Eesti 2035“ näitajatesse: ressursitootlikkus ja kasvuhoonegaaside netoheide CO₂ ekvivalenttonnides.</p>
„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõte ja kliimakindlus	<p>Meetmete mõju keskkonnaeesmärkidele ehk „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavust on analüüsitud rakenduskava koostamise käigus. Analüüsis ei tuvastatud, et hõlmatud meetmed põhjustaks olulist kahju keskkonnaeesmärkidele, toetatavad n-ö pehmed tegevused pigem arvestavad kliima- ja keskkonnaeesmärkidega ja panustavad nende saavutamisse. Seetõttu ei ole vaja kehtestada täiendavaid leevendusmeetmeid.</p>